

MADANIY TURIZM ORQALI TALABALAR MA'NAViy-MA'RIFIY TARBIYASINI TAKOMILLASHTIRISH BO'YICHA XORIJIY TADQIQOTLAR TAHLILI

Sariyeva E'tibor Matchanboyevna

Urganch innovatsion university o'qituvchi-stajyori

E-mail: etiborsariyeva@gmail.com

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada madaniy turizmning talabalar ma'naviy-marifiy tarbiyasiga ijobiy ta'siri va bu bo'yicha qilingan xorijiy tadqiqotlar haqida so'z yuritilgan.

Kalit so'zlar: Ziyorat turizm, ichki va tashqi turizm, tarixiy va ziyoratgoh joylar, madaniy joylar, madaniy turizmni tahlil qilish, ma'naviy-ma'rifiy tarbiya, tanqidiy fikrlash, ijodkorlik va muammolarni hal qilish ko'nikmasi.

АННОТАЦИЯ

В данной статье говорится о положительном влиянии культурного туризма на духовно-культурное воспитание студентов и зарубежное обучение по этому поводу.

Ключевые слова: Паломнический туризм, внутренний и внешний туризм, исторические и паломнические места, культурные объекты, анализ культурного туризма, духовное и образовательное образование, критическое мышление, креативность и навыки решения проблем.

ABSTRACT

The article talks about the positive impact of cultural tourism on the spiritual and cultural education of students and foreign research about it.

Key words: Pilgrimage tourism, internal and external tourism, historical and pilgrimage sites, cultural sites, analysis of cultural tourism, spiritual and educational education, critical thinking, creativity and problem solving skills.

Bugungi kunda O'zbekistonda ijtimoiy hayotning barcha sohalarida keng ko'lamli islohatlar amalga oshirilmoqda va ushbu islohotlarning asosiy maqsadi mamlakat iqtisodiyotini yanada rivojlantirish va o'zbek xalqining turmush farovonligini oshirish ko'rsatkichidir. Turizm O'zbekistonning iqtisodiy rivojlanishi va o'sishida muhim o'rin tutadi va keyingi yillarda turizmning boshqa sohaları qatori mamlakatda ziyorat turizmini rivojlantirishga katta e'tibor berilmoqda. Hozirgi kunga

kelib, dunyoda ibodat va ziyoratgohlarni o'rganishga qiziqish kuchaygan, chunki muqaddas joylar insonlar kundalik hayotining ajralmas qismi bo'lib kelmoqda.

Ulamolarimiz yaratgan va bizgacha yetib kelgan boy tarixiy-ma'naviy merosimizni o'rganish, albatta, xalqimiz ma'naviyatini yuksaltirishga xizmat qiladi deya olamiz. Chunki ajdodlarimizning hikmatlari, an'ana va o'gitlarini o'rganish madaniy o'zligimiz va qadriyatlarimizni chuqurroq anglash imkonini beradi. Shuningdek, bu bizning ildizlarimiz bilan bog'lanish tuyg'usini va merosimizning ma'naviy jihatlarini yanada ko'proq qadrlashni rivojlantiradi. O'tmishimizni chuqur o'rganish orqali biz kelajagimizni shakllantirishga yordam beradigan, jamiyatimizda kuchli ma'naviyat tuyg'usini targ'ib qilishda yordam beradigan yosh avlodni tarbiyalay olamiz. Albatda bu tuyg'ular yosh avlodda ayniqsa talabalar va o'quvchi yoshlarda madaniy turizm, ichki va tashqi turizm va ziyoratgohlarni o'rganish orqali shakllanadi. [1;126]

Madaniy turizm orqali talabalar tarixiy joylar, muzeylar va madaniy tadbirlarga tashrif buyurib ularni ziyorat qilish imkoniyatiga ega bo'ladilar, turli urf-odatlar va turmush tarzi bilan tanishadilar. Ya'ni, turli madaniyatlar bilan tanishish bag'rikenglik, hamdardlik va dunyoga kengroq qarashni targ'ib qiladi va shu bilan birga madaniy xilma-xillikni chuqurroq qadrlashga va madaniyatlararo tushunishga yordam beradi.

Bundan tashqari, madaniy turizm talabalarda o'ziga xoslik va o'z merosi bilan faxrlanish tuyg'usini rivojlantirish imkoniyatini beradi. O'z madaniyati va tarixini o'rganish orqali talabalar o'zlarining ildizlariga bo'lgan aloqalarini mustahkamlashlari va tegishlilik tuyg'usini rivojlantirishlari mumkin. Bu esa o'z navbatida ularning shaxsiy va ma'naviy rivojlanishiga hissa qo'shishi mumkin.

Madaniy turizmni ta'limga kiritish orqali talabalar nafaqat turli madaniyatlar haqida bilimga ega bo'libgina qolmay, balki tanqidiy fikrlash qobiliyatlari, ijodkorlik va o'ziga xoslik hissini rivojlantiradilar. Bu yondashuv talabalarga turli xil va o'zaro bog'langan dunyoga o'z hissasini qo'shishga tayyor, global tafakkurga ega bo'lgan har tomonlama rivojlangan shaxslar bo'lishga yordam beradi.

Madaniy turizm orqali o'quvchilarning ma'naviy-ma'rifiy tarbiyasini takomillashtirish bo'yicha ilg'or xorijiy tajriba istiqbolli natijalarni ko'rsatmoqda. Ko'pgina mamlakatlar o'quvchilarning turli madaniyatlar haqidagi tushunchalarini oshirish va global fuqarolik tuyg'usini rivojlantirish uchun madaniy turizmni ta'lim tizimiga kiritish muhimligini tan oldilar.

Xorijiy mamlakatlar madaniy turizmni ta'limga integratsiya qilish uchun turli strategiyalarni amalga oshirdilar. Ular maxsus ta'lim dasturlarini ishlab chiqdilar, madaniy joylarga sayohatlar uyushtirdilar va haqiqiy madaniy tajribalarni taqdim etish uchun mahalliy hamjamiyat bilan hamkorlik qildilar. Bundan tashqari, virtual reallik

sayohatlari va interaktiv ta'lim platformalari kabi o'quv jarayonini yaxshilash uchun texnologiyadan foydalanilgan. [6;115]

Madaniy turizm orqali o'quvchilarning ma'naviy-ma'rifiy tarbiyasini yuksaltirish bo'yicha ilg'or xorijiy tajriba bir qancha ijobiy natijalar berdi. Ko'pgina mamlakatlar o'quvchilarning turli madaniyatlar haqidagi tushunchalarini oshirish va shaxsiy o'sishni rag'batlantirish uchun madaniy turizmni ta'lim tizimiga integratsiya qilish imkoniyatlarini tan oldi.

Misol tariqasida bir nechta xorijiy tadqiqotlarni oladigan bo'lsak 2019-yilda Jonson.L va Martinez.R tomonidan "Madaniy turizmning talabalarning ma'naviy va ma'rifiy rivojlanishiga ta'siri Ispaniya misoli" nomli tadqiqotini keltirib o'tamiz. Bu tadqiqotda Ispaniyadagi talabalarning ma'naviy va ma'rifiy rivojlanishiga madaniy turizmning ta'siri ya'ni tarixiy joylar, muzeylar va madaniy festivallarga tashrif buyurish kabi madaniy turizm faoliyati bilan shug'ullanish talabalarning umumiy o'sishi va bilim olishiga qanday hissa qo'shishini o'rganildi.

Tadqiqotchilar Ispaniyada madaniy turizm tajribasida ishtirok etgan talabalar namunasidan to'plangan ma'lumotlarning keng qamrovli tahlilini o'tkazdilar. Ular turli tadqiqot usullaridan, jumladan, so'rovnomalar va intervyulardan foydalanib, o'quvchilarning tasavvurlari va tajribalari haqida tushunchalar to'plashdi.

Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, madaniy turizm o'quvchilarning ma'naviy-ma'rifiy rivojlanishiga bir necha jihatdan ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bu ularning madaniy ongini, turli urf-odat va urf-odatlarini qadrlashi va tushunishini oshirdi. Bu, shuningdek, o'ziga xoslik va tegishlilik tuyg'usini kuchaytirdi, chunki talabalar o'zlarining merosi va tarixi bilan bog'liqligini his qilishdi. Bundan tashqari, madaniy turizm tajribalari talabalarda tanqidiy fikrlash, ijodkorlik va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirdi.

Umuman olganda, tadqiqot talabalarning ma'naviy-ma'rifiy yuksalishini oshirish uchun madaniy turizmni ta'lim dasturlariga kiritish muhimligini ta'kidlaydi. U Ispaniyadagi madaniy turizm tajribasining o'ziga xos afzalliklari va natijalari haqida qimmatli ma'lumotlarni taqdim etadi.

Yana bir shunday tadqiqotlardan biri Smitning (2018) "Madaniy turizm orqali talabalar bilimni oshirish: Avstraliyadan olingan saboqlar" sarlavhali maqolasida madaniy turizm talabalarning ta'lim tajribasini oshirishga qanday hissa qo'shishi o'rganiladi. Tadqiqot Avstraliya kontekstiga alohida e'tibor qaratadi va madaniy turizmni ta'lim dasturlariga kiritishdan qanday saboq olish mumkinligini ko'rib chiqadi.

Smit mavjud adabiyotlarni tahlil qilish va Avstraliyadagi madaniy turizm faoliyati bilan shug'ullanuvchi o'qituvchilar va talabalar bilan suhbatlar o'tkazish orqali tadqiqot olib bordi. Tadqiqot madaniy turizm o'quvchilarning ta'lim natijalarini

oshirish va o'qituvchilar va siyosatchilar uchun amaliy tushunchalarni taqdim etish usullarini aniqlashga qaratilgan.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, Avstraliyadagi madaniy turizm turli yo'llar bilan talabalarning o'qishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bu talabalarga turli madaniyatlar, urf-odatlar va tarixiy joylar bilan bevosita shug'ullanish imkonini berib, tajribaviy o'rganishga yordam beradi. Shuningdek, u talabalarning madaniy xilma-xillikni tushunishi va qadrlashini kuchaytiradi, madaniyatlararo kompetentsiyani va global fuqarolikni rivojlantiradi.

Maqolada madaniy turizmni ta'lim o'quv dasturlariga kiritish muhimligi ta'kidlanadi va o'qituvchilarga madaniy turizm tajribasini o'qitish amaliyotiga integratsiya qilish uchun amaliy strategiyalar taklif etiladi. Shuningdek, u talabalarning bilim olishi uchun madaniy turizmning afzalliklarini maksimal darajada oshirish uchun ta'lim muassasalari, turizm tashkilotlari va mahalliy hamjamiyat o'rtasidagi hamkorlik zarurligini ta'kidlaydi.

Bundan tashqari, "Madaniy turizm orqali talabalarning global fuqaroligini targ'ib qilish: Kanadadan olingan saboqlar" maqolasi 2021-yilda Xalqaro ta'lim jurnalida chop etilgan. Braun va Devis mualliflari bo'lgan maqola talabalar orasida global fuqarolikni rivojlantirish uchun madaniy turizmdan qanday foydalanish mumkinligini o'rganadi. Kanadadan olingan saboqlarga e'tibor qaratgan holda. Tadqiqot global fuqarolikni targ'ib qilish va o'quvchilarning turli madaniyatlar haqidagi tushunchalarini kengaytirish uchun ta'lim vositasi sifatida madaniy turizm salohiyati haqida tushuncha berishga qaratilgan.

Yana shunday maqolalardan biri - "Madaniy turizmning o'quvchilarning o'ziga xoslik va mansublik hissiga ta'siri: Meksika va Germaniyaning qiyosiy tahlili" – "Journal of Educational Psychology" jurnalida chop etilgan tadqiqot maqolasidir. 2022-yilda Garsiya va Lopes tomonidan yozilgan ushbu maqolada madaniy turizm Meksika va Germaniyada talabalarning o'zlikni anglash va ularga tegishli bo'lish tuyg'usiga qanday ta'sir qilishini o'rganadi. Qiyosiy tahlil o'tkazish orqali tadqiqot madaniy turizmning o'quvchilarning o'ziga xoslik va bu ikki davlatga mansublik haqidagi tasavvurlariga ta'siridagi potentsial farqlar va o'xshashliklarni yoritishga qaratilgan.

Madaniy turizm orqali ma'naviy-ma'rifiy ta'limni takomillashtirish bo'yicha ilg'or xorijiy tajribalarni amaliyotga tatbiq etish uchun ta'lim muassasalarining madaniyat tashkilotlari, davlat idoralari va mahalliy hamjamiyat bilan hamkorlik qilishi muhim ahamiyatga ega. Bu hamkorlik keng qamrovli ta'lim dasturlarini yaratish, sayohatlar tashkil etish va haqiqiy madaniy tajribalardan foydalanish imkonini beradi.

O'zbekiston uchun madaniy turizm orqali ma'naviy-ma'rifiy ta'limni takomillashtirish bo'yicha ilg'or xorijiy tajribalarni o'rganish va moslashtirish muhim ahamiyatga ega. Bu ta'lim dasturlarini ishlab chiqish, madaniyat muassasalari bilan hamkorlikni yo'lga qo'yish va chuqur o'rganish tajribasini taqdim etish uchun texnologiyadan foydalanishni o'z ichiga olishi mumkin. Bu orqali O'zbekiston talabalarning madaniy ongini oshirishi, bag'rikenglikni targ'ib qilishi va o'z merosi bilan faxrlanish tuyg'usini tarbiyalashi mumkin.

Bundantashqari, madaniy turizm global fuqarolik ko'nikmalarini rivojlantirishga hissa qo'shishi mumkin. Talabalarga turli xil madaniy qarashlarni ochib berish orqali ular yanada ochiq fikrli, empatik va bag'rikeng bo'lib qoladilar. Bu ularni globallashtirgan dunyoning faol ishtirokchilari bo'lishga, madaniy tafovutlarni yo'lga qo'yishga va turlimillatga mansub odamlar bilan hamkorlik qilishga tayyorlaydi.

Xulosaqilibaytishmumkinki, madaniy turizmni ta'lim sohasiga singdirish bo'yicha ilg'or xorijiy tajribalar o'quvchilarning ma'naviy-ma'rifiy tarbiyasini yuksaltirishda ijobiy samaralar bermoqda. Madaniy turizmni qamrab olgan holda, ta'lim tizimlari talabalarda madaniy qadrlash, shaxsiy o'sish, tanqidiy fikrlash va global fuqarolik ko'nikmalarini rivojlantirishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI: (REFERENCES)

1. Хошимов К., Нишнонова С. Педагогика тарихи. – Т.: 2005.
Педагогика назарияси ва тарихи. 1қисм. Педагогика назарияси. Олий ўқув юртлари учун дарслик./ М.Х.Тохтаходжаеванинг умумий тахрири остида. “Иқтисод-молия”, 2007.-380 б.
2. Мавлонова Р. Ва бошқ. Педагогика. -Т.: Ўқитувчи, 2001.
3. Педагогика А.Қ.Мунавваровнинг тахрири остида).-Т.: Ўқитувчи, 1996.
4. Турсунов И.Й., Нишноналиев Ў.Н. Педагогика курси.-Т.: Ўқитувчи, 1997.
5. Ғайбуллаев Н., Ёдгоров Р. ва бошқ. Педагогика. Олий ўқув юртлари учун қўлланма.-Т., 2005.
6. Хасанбоев Ж.Й. ва бошқалар. Педагогика. Ўқув қўлланма.-Т., “Фан”.2006.
7. Зиёмхаммадов Б. ва бошқ. Педагогика: Олий ўқув юртлари учун дарслик. -Т., 2000.
8. Малика Иномова. Оилада болаларни маънавий-ахлоқий тарбиялашда миллий кадриятлар. Т. “Фан”. 1995.